

SZYMON GRABARCZUK

WYKORZYSTANIE INTERNETOWEJ ENCYKLOPEDII WIKIPEDIA

W ORZECZNICTWIE SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH

Wprowadzenie

Artykuł stanowi kontynuację badań dotyczących wykorzystania Wikipedii przez wybrane organy ochrony prawnej (głównie polskie sądy). Wnioski z tych prac zostały opublikowane w 2011 r.¹ Autorzy przywołanej publikacji zamierzali sprawdzić, jacy uczestnicy postępowań i w jakim celu wykorzystywali informacje zawarte w Wikipedii, a także jakie opinie o wiarygodności i rzetelności Wikipedii wyrażają uczestnicy analizowanych postępowań. Dowiedziono, że wśród analizowanych 223 orzeczeń znajduje się aż 185 orzeczeń polskich sądów administracyjnych.

Celem niniejszego artykułu jest nie tyle zbadanie przyczyn tak dużego udziału orzeczeń sądów administracyjnych wśród orzeczeń organów ochrony prawnej, ale zweryfikowanie postawionych wcześniej tez; ponadto pogłębienie badań poprzez, *primo*, sprawdzenie dynamiki zjawiska i odnotowanie ewentualnych zmian, *secundo*, zbadanie zgodności praktyki cytowania przez sądy administracyjne z ogólnymi zasadami cytowania (co znajduje się w obszarze szczególnej troski wikipedystów), *tertio*, skonfrontowanie zjawiska z normami ustrojowymi Wikipedii (których autor niniejszego artykułu jest współtwórcą²).

1. Metoda, wyniki badań, ogólna klasyfikacja

Autor przeanalizował zawartość bazy Centralnej Bazy Orzeczeń Sądów Administracyjnych³ według stanu na dzień 26 maja 2013 r. Wyszukiwarka wykazała 24 orzeczenia Naczelnego Sądu Administracyjnego i 244 orzeczenia wojewódzkich sądów administracyjnych, których uzasadnienia zawierały słowo „Wikipedia” (w formie odmienionej lub nie).

Wyróżniono wykorzystanie „źródłowe” Wikipedii, gdzie Wikipedia jest źródłem dowodowym, a przedmiotem dowodu są dane z niej pochodzące, i „przedmiotowe”, gdzie sama Wikipedia jest przedmiotem dowodu (czy quasi-dowodu na okoliczność notoryjności).

¹ K. Dąbrowski, S. Grabarczuk, *223 orzeczenia z Wikipedią. Wykorzystanie internetowej encyklopedii Wikipedia w uzasadnieniach wyroków sądów polskich* [w:] „Rozprawy z zakresu nauk prawnych” 2012, t. 3, s. 63–76.

² M.in. https://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Zalecenia_dotyczące_artykułów_o_prawie [dostęp: 8.06.2013].

³ orzeczenia.nsa.gov.pl

Pierwsza kategoria dzieli się na dwie: wykorzystanie źródłowe właściwe (pozyskiwanie informacji specjalistycznych lub – co rzadsze – notoryjnych) oraz wykorzystanie „językowe”, dokonanie wykładni językowej (ilekroć dane służyły definiowaniu pojęć).

W klasyfikacji tematycznej odróżniono m.in. sprawy z zakresu prawa podatkowego, budowlanego, własności przemysłowej; poza tym znalazło się wiele różnorodnych spraw z zakresu prawa administracyjnego.

2. Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego

W skali rocznej wykorzystanie Wikipedii przedstawia się następująco: jedno z 2007 r., dwa z 2008 r., pięć (identycznych) z 2009 r. i jedno z 2011 r. Trend utrzymywania się tych liczb na stałym poziomie jest dziełem przypadku. Nie zdarzyło się bowiem, by użycie Wikipedii w ocenie NSA miało bezpośrednie przełożenie na spełnienie przesłanek z art. 174 p.p.s.a., co mogłoby wywołać efekt wzrostowy.

W pierwszej sprawie⁴ NSA zaczerpnął z Wikipedii definicję terminu „biohumus”. Pierwsze wątpliwości pojawiły się natomiast w sprawie I OSK 472/08. Wnoszący skargę kasacyjną, opierając się na art. 145 § 1 pkt 1 lit. c p.p.s.a. zarzucili bowiem, że WSA w Warszawie „powołał się na informacje z portalu internetowego Wikipedia, a portal ten nie jest redagowany przez specjalistów z danej dziedziny, tylko przez nieograniczony, dowolny krąg osób, bez względu na ich kwalifikacje, w związku z czym (...) nie można uznać tego źródła informacji za prawdziwe i miarodajne”.

Autor uważa, że takie rozumowanie jest nadużyciem. Z samego faktu możliwości zmieniania Wikipedii przez osoby niebędące specjalistami w danej dziedzinie nie można wywodzić wniosku, że konkretna informacja jest niezgodna z rzeczywistością. Należy zawsze ocenić konkretną informację indywidualnie, z ewentualnym przedstawieniem przeciwdowodów. Nieprawdą jest, że nie da się ustalić autorów konkretnych informacji, chociaż sposób ustalenia może wydać się nieintuicyjny. Naturalnie, aby cytowane zastrzeżenie miało zastosowanie do postępowania przed NSA, musiałyby w ocenie NSA odnosić się do art. 174 p.p.s.a. Tymczasem omawiana sprawa zakończyła się oddaleniem skargi kasacyjnej.

W sprawie I GSK 1169/09 NSA zawarł ważne stwierdzenie, niejako odpowiadając stronie poprzedniego postępowania: „Naczelny Sąd Administracyjny co do zasady nie kwestionuje możliwości posługiwania się danymi zamieszczanymi w Wikipedii, pod

⁴ II GSK 50/07.

warunkiem, że nie stanowią one wyłącznej podstawy rozstrzygnięcia i znajdują oparcie w jeszcze innych (choćby pobocznych) dowodach”.

Autor uznaje tę konkluzję za słuszną. Jeżeli chodzi o wykorzystanie definicji lub informacji co do faktów, dane z Wikipedii jako takie nigdy nie powinny stanowić samodzielnego dowodu. Dane znajdujące się w Wikipedii, a przytoczone z innych źródeł (zgodnie z wikipedyczną zasadą weryfikowalności), również nie muszą być wyczerpujące⁵.

Inaczej sprawa się ma w przypadku popierania tezy o notoryjności (jest to następujący tok rozumowania: „skoro Wikipedia podaje, że *p*, to prawdą jest, że fakt *p* jest notoryjny”). Takie twierdzenie znalazło się już polskim sądownictwie zastosowanie („zarzut naruszenia art. 228 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego przez nieuwzględnienie faktów powszechnie znanych zawartych w Wikipedii”⁶). Wówczas fakt zamieszczenia danych w Wikipedii mógłby być samodzielnym i wystarczającym przedmiotem dowodu, gdyby takie dane spełniały ogólne cechy notoryjności.

W sprawie I GSK 1025/08 i podobnych z zakresu prawa podatkowego strona wnosząca skargę kasacyjną stwierdziła, że „Sąd potwierdził w uzasadnieniu wyroku, że w sprawie potrzebne były wiadomości specjalne, pozyskując je z witryn internetowych Wikipedii i firm paliwowych (...). Zdaniem skarżącej, świadczy to o brakach postępowania dowodowego”. Jak określił WSA w Olsztynie, „odwołał się do powszechnie dostępnej wiedzy”. W tym miejscu autor pragnie skorygować tezę z wspomnianego artykułu 223 *orzeczenia*, gdzie uznano takie wykorzystanie Wikipedii za wykazanie notoryjności. „Powszechnie dostępna wiedza” jest przecież pojęciem szerszym niż wiedza powszechna.

Należy również dodać, że w postępowaniu przed NSA żaden z podmiotów postępowania nie cytował Wikipedii prawidłowo, to znaczy nie znalazły się ani odwołania do konkretnych artykułów, ani tym bardziej nie wymieniono autorów przytaczanych cytatów.

3. Orzecznictwo wojewódzkich sądów administracyjnych

W skali rocznej wykorzystanie Wikipedii przedstawia się następująco: jedno orzeczenie (WSA we Wrocławiu) w 2005 (było to drugie w historii polskiego porządku prawnego wykorzystanie Wikipedii, po opinii Rzecznika Generalnego ówczesnego ETS), 6 w 2006 r., 10 w 2007 r., w 2008 następuje wyraźny wzrost do 33, w 2009 r. wydano 52

⁵ http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Korzystasz_z_Wikipedii_tylko_na_własną_odpowiedzialność [dostęp: 8.06.2013].

⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2012 r., III CSK 258/11, <http://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/Orzeczenia2/III%20CSK%20258-11-1.pdf> [dostęp: 8.06.2013].

orzeczenia, w 2010 r. aż 86, w 2011 r. „jedynie” 15 (duża część orzeczeń z 2010 r. była identyczna), w 2012 r. wydano 32 orzeczenia, a do maja 2013 – 9 orzeczeń.

Najwięcej orzeczeń wydał WSA w Gliwicach (90), następnie WSA w Warszawie (63), w Olsztynie (31), Wrocławiu (16), Krakowie (8), Bydgoszczy, Gdańsku, Lublinie, Szczecinie (po 5), Opolu i Poznaniu (po 4), Kielcach i Łodzi (po 3), najmniej analizowanych orzeczeń wydał WSA w Rzeszowie (2). Kiedy jednak policzy się grupy niemal identycznych stanów faktycznych jako jeden przypadek, zdecydowanie widać najwięcej orzeczeń zostało wydanych w Warszawie (47) kolejno Gliwicach i Wrocławiu (13), Krakowie (7), Olsztynie (6), Gdańsku (5), Bydgoszczy, Opolu, Poznaniu, Szczecinie (4), Lublinie (3), Rzeszowie (2) oraz Kielcach i Łodzi (po 1).

Te duże różnice w klasyfikacji, szczególnie WSA w Gliwicach i Olsztynie, spowodowane są wydaniem wielu podobnych wyroków w sprawach podatkowych. WSA w Gliwicach od lipca 2009 do kwietnia 2011 r. wydał 70 orzeczeń w przedmiocie weryfikacji zgłoszenia celnego co do klasyfikacji taryfowej larwy ochotki. Naczelnik Urzędu Celnego zaliczył larwy te do owadów, natomiast strona argumentowała, że prawidłowe zaliczenie do wyrobów pochodzenia zwierzęcego zmieniłoby wartość należnego podatku. Bardzo podobna sytuacja miała miejsce w przypadku 19 orzeczeń WSA w Olsztynie wydanych w przedmiocie weryfikacji zgłoszenia celnego co do klasyfikacji taryfowej mieszaniny propanu-butanu.

Z Wikipedii najczęściej korzystano w sprawach podatkowych (178 razy, ale po zgrupowaniu zbliżonych stanów faktycznych – 52), z zakresu własności przemysłowej (23 razy), budowlanych (20 razy). Oprócz tego do Wikipedii sięgano w sprawach dotyczących zagospodarowania przestrzennego, środków unijnych, ochrony danych osobowych, prawa pracy, ochrony środowiska, praw kombatanów (po 2 razy), a także innej działalności samorządu terytorialnego, jak ustanowienie sztandaru, zmiany siedziby szkoły podstawowej (3 razy). Interesującym przykładem jest wykorzystanie Wikipedii w sprawie dotyczącej udzielenia informacji publicznej.

Najczęściej po informacje z Wikipedii sięgały organy administracji publicznej (141 razy), sądy (64 razy, w tym w Warszawie i Opolu po przynajmniej 20 razy). Wśród organów administracji publicznej najliczniej czynili to (podano organy, od decyzji których złożono skargę do sądu administracyjnego, niezależnie od tego, czy same skorzystały z Wikipedii, czy podtrzymały decyzje organów I instancji): dyrektorzy izb celnych (87, po zgrupowaniu – 8), dyrektorzy izb skarbowych (13, po zgrupowaniu – 9), Samorządowe Kolegia Odwoławcze i wojewodowie (po 8), Minister Finansów i inspektorzy nadzoru budowlanego (po 6), Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej (2), okręgowy inspektor pracy, Minister Skarbu

Państwa, Urząd Patentowy RP, prokurator, Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny (po 1 sprawie).

155 razy zasięgnięto do Wikipedii w celu ustalenia definicji. 86 razy strony, organy i sądy wykorzystywały informacje specjalistyczne. W zdecydowanej większości informacje pochodzące z Wikipedii były jedynym środkiem dowodowym na daną okoliczność.

4. Wybrane przykłady i kontrowersje

W 2007 r. WSA w Warszawie zaczerpnął wiadomości z Wikipedii na poparcie tezy o notoryjności faktu (historycznego) – chodziło o przynależność państwową pewnej miejscowości⁷. Było to typowe zastosowanie art. 106 § 4 p.p.s.a. To, że w tym miejscu pojawiło się odwołanie do Wikipedii, autor ocenia jako przejaw staranności procesowej. Przecież istotą notoryjności jest to, że sąd może wziąć pod uwagę dany fakt bez powoływania się na zewnętrzne (fachowe lub nie) źródła wiedzy.

Sytuacja „przedmiotowego” wykorzystania Wikipedii, które także opierało się na założeniu, że Wikipedia odzwierciedla stan powszechnej wiedzy, miało miejsce w sprawie w przedmiocie unieważnienia prawa ochronnego na znak towarowy BIO-ACTIVE, gdzie sąd stwierdził, że „w Wikipedii określenie «bioaktywne/y» jest odnoszone niemal wyłącznie do kosmetyków”⁸. W zdecydowanej większości przypadków ma miejsce „źródłowe” wykorzystanie informacji pochodzących z Wikipedii, naturalnie bardziej kontrowersyjne.

W 2007 r. skarżący oparł przeciwdowód z informacji specjalistycznych zawartych w Wikipedii, podważając ustalenia dokonane przez organ na podstawie książki *Walki zbrojne na ziemiach polskich 1939–1945*. Przytoczył także fragment przedmowy: „(autorzy) z pewnością nie ustrzegli się nieścisłości i pomyłek, szczególnie w odniesieniu do kryteriów, jakimi kierowali się przy wyborze epizodów, z wielu tysięcy bitew, walk i akcji”⁹. Dowód z Wikipedii przeciwko publikacji naukowej, niezależnie od merytorycznych racji, może budzić wątpliwości.

W 2008 r. zapadł wyrok w sprawie, w której Dyrektor Izby Skarbowej wykorzystał do swojej decyzji definicję leasingu zaczerpniętą z Kodeksu cywilnego i Wikipedii. Skarżący zarzucił, że zaniechanie zasięgnięcia do art. 7 ust. 9 ustawy o VAT stanowi naruszenie art.

⁷ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 30 maja 2007 r., I SA/Wa 310/07, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/881FF60038> [dostęp: 8.06.2013].

⁸ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 19 kwietnia 2010 r., VI SA/Wa 109/10, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/D4263DBAE3> [dostęp: 8.06.2013].

⁹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 4 grudnia 2007 r., V SA/Wa 2161/07, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/FC6BF2D9C9> [dostęp: 8.06.2013].

120 Ordynacji podatkowej (zasady praworządności)¹⁰. Podobna sprawa miała miejsce także w Warszawie, gdzie według skarżącego błędnie ustalonymi terminami były „witryna” i „podcień”¹¹. Tego typu argumenty są bezdyskusyjnie słuszne, o ile faktycznie istnieje właściwa definicja legalna.

Można znaleźć także uzasadnienia wyroków, w których albo argumenty stron kwestionujących ustalenia organów, albo odpowiedzi organów kwestionujących argumenty stron, albo uwagi sądów co do działalności organów opierały się na podważeniu wiarygodności, rzetelności, profesjonalności informacji zaczerpniętych z Wikipedii. Argumenty różnych uczestników postępowania są tak podobne, że zasadne było określenie sposobu korzystania z Wikipedii jako ambiwalentny¹².

Stosowano kryteria podmiotowe i przedmiotowe. Do pierwszej kategorii autor zalicza np. uwagę WSAŁ „organ winien przyjąć definicję językowa zawartą w słownikach i encyklopediach wydanych przez stosowne instytucje, a nie definicją zawartą w wikipedii (sic!), gdzie autor definicji nie musi mieć żadnych konkretnych kwalifikacji”¹³ i argument strony „Wikipedia nie może stanowić źródła wiedzy bowiem jest tworzona jest przez każdego, kto ma na to chęć”¹⁴.

Uwag co do samej Wikipedii było więcej, aczkolwiek bywały one mniej jasne: argumenty Urzędu Patentowego – „informacji zamieszczonych na tej stronie internetowej nie można uznać za w pełni wiarygodne a samej Wikipedii za profesjonalne źródło informacji”¹⁵, agencji rozwoju regionalnego – „definicja hostingu została pobrana z Wikipedii, która nie jest do końca wiarygodnym źródłem”¹⁶ i skarżącego – „wiedzę organ podatkowy czerpie z Wikipedii, której wartość naukowa ma wątpliwy charakter”¹⁷. Strony przedstawiały informacje z Wikipedii jako dowody, występowały przeciwko analogicznej argumentacji

¹⁰ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 31 lipca 2008 r., III SA/Wa 636/08, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/04015806B0> [dostęp: 8.06.2013].

¹¹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 września 2012 r., VI SA/Wa 1100/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/4658F7D019> [dostęp: 8.06.2013].

¹² K. Dąbrowski, S. Grabarczuk, *op. cit.*, s. 74.

¹³ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z dnia 24 września 2009 r., I SA/Sz 217/08, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/604CFE107D> [dostęp: 8.06.2013].; por. I SA/Sz 209/08. Autor zwraca uwagę na niechlujność ortograficzną, zjawisko nader częste w uzasadnieniach wyroków wydawanych przez polskie sądy.

¹⁴ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z dnia 7 grudnia 2010 r., II SA/Lu 580/10, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/613702E2D0> [dostęp: 8.06.2013].

¹⁵ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 14 grudnia 2009r., VI SA/Wa 1859/09, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/A6BD36AF72> [dostęp: 8.06.2013].

¹⁶ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 29 października 2010 r., V SA/Wa 1706/10, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/DEE54C375E> [dostęp: 8.06.2013].

¹⁷ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 22 października 2012 r., I SA/GI 759/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/2FBC71AFE6> [dostęp: 8.06.2013].; por. I SA/GI 760/12.

organów uzasadniając, jakie wady przypisują konkretnej informacji¹⁸, lub nie przedstawiając żadnych argumentów¹⁹.

Jako pragmatyczną, niepozbawioną słuszności, choć – jak się wydaje – zbyt daleko idącą, autor ocenia uwagę WSA w Warszawie poczynioną Urzędowi Patentowemu RP: „w ocenie Sądu za niewłaściwe należy uznać odwoływanie się do znaczenia danego terminu zawartego w Wikipedii (...) znaczenia pojęć o charakterze technicznym powinno poszukiwać się w publikacjach technicznych, pochodzących z dającego się zweryfikować źródła”²⁰.

W przekonaniu autora pragmatyzm da się zauważyć *in fine*, gdzie sąd daje do zrozumienia, że Wikipedia jest nieweryfikowalna; ergo gdyby była, byłaby właściwym źródłem.

Interesującą tezę przedstawił WSA w Gliwicach, który stwierdził, że „Wikipedia, współtworzona przez internautów, niewątpliwie we współczesnym świecie może być traktowana jako pomocnicze źródło informacji. Nie jest jednak ani źródłem prawa, ani encyklopedycznym opracowaniem naukowym, a wyciąganie wniosków z zawartych w niej danych, zredagowanych przez anonimowych autorów, nie licuje z powagą wymaganą dla uzasadnienia prawnego, o którym mowa w art. 107 § 3 k.p.a.”²¹. Faktycznie, przepis ten wymaga „wyjaśnienia podstawy prawnej” i „przytoczenia przepisów prawa”, a żadną miarą nie można nazwać tak informacji encyklopedycznych.

Na tym kończy się zbiór przykładów, które wzięto pod uwagę pisząc artykuł 223 *orzeczenia*. Najnowsze wyroki mogą zwiastować zmianę kierunku wykorzystania Wikipedii.

Daleko posunął się WSA w Lublinie: „Powszechnie wiadomym jest, że tego typu źródła zawierają informacje nie mające charakteru naukowego, a niekiedy wręcz błędne. Ważne dla rozstrzygnięcia sprawy ustalenia organu nie mogą opierać się na tak niepewnym źródle informacji.”²² Zastanawia aprioryczne odrzucenie Wikipedii oparte na rzekomo powszechnej wiedzy ze względu na zjawisko zachodzące „niekiedy”, co w sumie trudno nazwać inaczej jak uleganie stereotypowi.

¹⁸ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Opolu z dnia 22 października 2009 r., II SA/Op 520/08, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/ED87729105> [dostęp: 8.06.2013].

¹⁹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 11 kwietnia 2012 r., I SA/Wr 15/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/182A2017C9> [dostęp: 8.06.2013]., por. I SA/Wr 16/12

²⁰ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 15 września 2009 ., VI SA/Wa 96/09, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/E93E37F71E> [dostęp: 8.06.2013].

²¹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 18 lutego 2011 r., II SA/Gl 1101/10, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/3C070C9254> [dostęp: 8.06.2013].

²² Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Lublinie z dnia 11 kwietnia 2013 r., III SA/Lu 861/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/DCA2E2DC65> [dostęp: 8.06.2013]., por. III SA/Lu 863/12 i III SA/Lu 773/12.

Z drugiej strony 4 kwietnia 2013 r. zapadł wyrok WSA w Gliwicach, w którego uzasadnieniu czytamy: „zgodnie z definicją decyzji administracyjnej zawartą w Wikipedii, jest to (...)” – dalej następuje definicja i niezbędne elementy decyzji administracyjnej. Jest to w przekonaniu autora drugi biegun wykorzystania Wikipedii. Sąd bowiem, w składzie którego zasiadało trzech prawników, nie zasięgnął do bogatego dorobku polskich administratywistów, a wybrał artykuł encyklopedyczny, którego rolą jest przedstawienie decyzji administracyjnej *primo, in abstracto, secundo*, w ujęciu historycznym i porównawczym, a dopiero *tertio*, w obecnym polskim stanie prawnym.

Miał miejsce także przypadek, w którym Minister Skarbu Państwa udzielił informacji publicznej – odsyłając stronę do artykułu w Wikipedii. Skarżący uznał to za „mało poważne”²³, z czym należy się zgodzić zważywszy na to, że w rozumieniu u.d.i.p. informacja publiczna mająca walor urzędowy nie jest tożsama z informacją powszechnie dostępną.

5. Komentarz wikipedysty

We wszystkich tych przykładach daje się zauważyć efekt „wiki wiki”, czyli bardzo szybkiego pozyskania informacji²⁴. Jest to ważne chociażby na zasadę szybkości i prostoty postępowania, postulat ekonomiki procesowej. Skorzystanie z Wikipedii w niejednej sytuacji może jawić się „najprostszym środkiem służącym wyjaśnieniu i rozstrzygnięciu sprawy”²⁵.

Zdaniem autora Wikipedia może z powodzeniem służyć jako dowód na powszechność zjawiska. Co do wykorzystania „źródłowego”, pojawia się więcej zastrzeżeń. Autor uważa, że są dwa ogólne warunki dopuszczalności zaczerpnięcia informacji pochodzącej z Wikipedii; jeden wyrażony w opisanym wcześniej stanowisku NSA, drugi zaś w stanowisku wikipedystów: niestanowienie wyłącznej podstawy rozstrzygnięcia i możliwość zweryfikowania wiedzy zawartej w Wikipedii²⁶. Co do definicji, pojawia się oczywiście warunek braku definicji legalnej. Rzadko się zdarza, by zgodnie z zasadami pisania encyklopedii powszechnej opisywany obiekt był definiowany w sposób uwzględniający jedynie polski punkt widzenia²⁷.

Podkreślić należy, że Wikipedia z założenia jest wtórną bazą informacji. W przypadku wykorzystania „źródłowego” rozumowanie „zdanie *p* jest prawdziwe, ponieważ tak twierdzi

²³ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 4 kwietnia 2013 r., II SAB/Wa 78/13, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/4DCA8387F0> [dostęp: 8.06.2013].

²⁴ <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wiki> [dostęp: 8.06.2013].

²⁵ R. Kędziora, *Ogólne postępowanie administracyjne*, Warszawa 2012, s.125.

²⁶ <http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Weryfikowalnosc> [dostęp: 8.06.2013].

²⁷ [http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Neutralny_punkt_widzenia_\(pelna_wersja\)#Polonocentryzm](http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Neutralny_punkt_widzenia_(pelna_wersja)#Polonocentryzm) [dostęp: 8.06.2013].

Wikipedia” jest fundamentalnym nieporozumieniem. Na każdym autorze merytorycznej zmiany informacji spoczywa ciężar dowodu w wiarygodnych, niezależnie opublikowanych źródłach, dostępnych powszechnie i umieszczenia odpowiednich przypisów bibliograficznych. Niespełnienie tego obowiązku wiąże się z sankcją: od krótkotrwałego odebrania możliwości edytowania do nadania statusu *persona non grata*²⁸. Tym samym argument, że informacje z Wikipedii nie dadzą się zweryfikować, jest co do zasady nieprawdziwy.

Jeśli podejrzenie padłoby na niepewność autora (na wyrost nazywaną „anonimowością”) można sprawdzić, kto (pod jaką nazwą użytkownika lub z jakiego numeru IP) dodał daną informację. Nierzadko użytkownicy (wikipedyści, edytorzy) na swoich stronach podają informacje o swoich kompetencjach²⁹; zdarza się też, że nazwa użytkownika to w istocie imię i nazwisko wikipedysty³⁰. W razie potrzeby można podjąć próbę skontaktowania się z użytkownikiem.

Autor kwestionuje rzekomo powszechną wiedzę o „niekiedy błędnych informacjach”, skoro już w 2005 r. J. Giles przedstawił w czasopiśmie „Nature” tezę, że Wikipedia pod względem rzetelności prześcignęła Britannicę³¹, a pięć lat później dodano, że spośród wikipedystów co najmniej połowa zdobywa lub zdobyła wykształcenie wyższe, co jednocześnie oznacza, że przeciętny wikipedysta jest lepiej wykształcony od przeciętnego odbiorcy³².

Autor zgadza się ze sceptykami, że nie można domniemywać, iż zaczerpnięta z Wikipedii informacja ma charakter naukowy, jest pewna, kompletna, rzetelna. Wikipedyści zastrzegają, że niczego takiego nie gwarantują *in genere*. Jakkolwiek każdy odpowiada za własny wkład, są artykuły napisane wyczerpująco lub na poziomie profesjonalnym³³ i można ustalić krąg wikipedystów, których pojawienie się w gronie autorów artykułu podwyższa zaufanie co do prawdziwości informacji, to nikt nie odpowiada za ewentualne nieprawidłowości. Od popularności artykułu zależy to, czy nierzetelna informacja będzie widoczna niecałą minutę, czy wiele miesięcy. Działa to zawsze na niekorzyść informacji specjalistycznych.

²⁸ http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Zasady_blokowania [dostęp: 8.06.2013].

²⁹ Czyni to także i autor artykułu: http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedysta:Tar_Lócesilion [dostęp: 8.06.2013].

³⁰ Np. dr Tomasz Raburski i jego http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedysta:Tomasz_Raburski [dostęp: 8.06.2013].

³¹ J. Giles, *Internet encyclopaedias go head to head*, „Nature” 2005, 438, 900–901.

³² http://www.wikipediasurvey.org/docs/Wikipedia_Overview_15March2010-FINAL.pdf [dostęp: 8.06.2013].

³³ 8.06.2013 r. było ich 2225 – http://pl.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Wyróżniona_zawartość_Wikipedii [dostęp: 8.06.2013].

6. Cytat jako element uzasadnienia wyroku. Cytowanie Wikipedii

Chociaż uzasadnienie wyroku sądu administracyjnego nie jest objęte ochroną prawnoautorską i jako materiał urzędowy w rozumieniu art. 4 ust. 2 pr. aut. należy do tzw. domeny publicznej, nie należy wnioskować, że wyłącza to stosowanie norm prawa autorskiego w odniesieniu do zamieszczonych w treści uzasadnienia cytatów. Prawo cytatu zostało określone w art. 29 pr. aut. i jak pisał K. Gienas, stanowi „formę dozwolonego użytku”³⁴. Art. 34 pr. aut. zawiera warunki korzystania w granicach dozwolonego użytku, *ergo* także rzetelnego cytowania: wymienienie imienia i nazwiska twórcy oraz źródła. Doktryna precyzuje te wymogi, np. J. Barta i R. Markiewicz wymienili: każdoczesne jednoznaczne wskazanie odrębności cytatu, autora, źródła, a także uwidocznienie za pomocą wyróżników takich, jak cudzysłowy. Jeżeli utwór jest rozpowszechniany anonimowo, należy podać ten fakt. Niespełnienie tych wymogów oznacza nierzetelne wykorzystanie dzieła³⁵.

Co do zasady każdy wpis w Wikipedii jest przejawem działalności twórczej człowieka, a zarówno pojedyncze wpisy, jak i całe artykuły w Wikipedii są utworami w rozumieniu prawa autorskiego. W tym miejscu wypada więc ograniczyć się do twierdzenia, że sąd administracyjny powinien cytować informacje zaczerpnięte z Wikipedii, mając na uwadze obowiązujące regulacje art. 29 i 34 pr. aut.

W uzasadnieniach wyroków sądów administracyjnych Wikipedia nie jest poprawnie cytowana. Jedynie w pojedynczych przypadkach zdarzyło się, że podmiot sięgający do Wikipedii podał adres URL konkretnej strony (artykułu encyklopedycznego), co nie równa się spełnieniu warunku oznaczenia źródła. Ponadto w żadnym uzasadnieniu wyroku nie zostali podani autorzy cytowanego utworu, nie była także (co dyktują normy dobrych praktyk) przytoczona licencja, na której utwór został opublikowany w Wikipedii.

Najczęściej w treści uzasadnień występowały sformułowania typu „definicja zawarta w Wikipedii”, „wydruk z Wikipedii”. Szczególnie kuriozalnym określeniem było „słownik «Wikipedia - wolna encyklopedia»”³⁶ obok takich sformułowań, jak „W myśl definicji słownikowych (...) (definicja z internetowej encyklopedii Wikipedia).”

Na tym tle pozytywnym wyjątkiem jest działanie Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie, który aż 7 na 47 razy podał adres URL. Innym przykładem

³⁴ K. Gienas, komentarz do art. 29 pr. aut. [w:] *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. E. Ferenc-Szydełko, Warszawa 2011, dostęp za pośrednictwem serwisu „System informacji prawnej Legalis”.

³⁵ J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie*, Warszawa 2010, s. 167; mowa o „rzetelnym” wykorzystaniu w rozumieniu art. 16 ust. 3 pr. aut.

³⁶ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 13 lipca 2012 r., I SA/Wr 518/12, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/4DC05A6D46> [dostęp: 8.06.2013].

jest zachowanie Dyrektora Izby Celnej w Opolu, który „rozpatrując sprawę w postępowaniu odwoławczym (...) uzupełnił materiał dowodowy o następujące dokumenty: dane techniczne Audi Q5 dla poszczególnych wersji z wolnej encyklopedii Wikipedia (http://pl.wikipedia.org/wiki/Audi_Q5)”. Nie zostali tu wprowadzeni wymienieni autorzy, co narusza ich autorskie prawa osobiste, jednak czytelnicy tych uzasadnień otrzymują informację, co jest źródłem wiedzy; jak autor postara się wykazać, ma to niebagatelne znaczenie.

Pełna informacja cytowania Wikipedii wymaga podania tzw. wersji strony, tzn. indywidualnego numeru postaci strony, jaką miała w chwili zaczerpywania informacji. Sposób ten konkretyzuje krąg autorów oraz treść strony (co zapobiega zarzutom o cytowaniu permanentnie zmienianego źródła, jakim jest Wikipedia). Oprogramowanie Wikipedii zawiera specjalny mechanizm ułatwiający cytowanie, dostępny dla każdego czytelnika³⁷.

Przykładowo cytat z artykułu o samochodzie Audi Q5 powinien wyglądać następująco: Audi Q5 [online]. Wikipedia: wolna encyklopedia, 2013-03-16 01:39Z [dostęp: 2013-07-05 12:31Z]. Dostępny w Internecie: [//pl.wikipedia.org/w/Index.php?title=Audi_Q5&oldid=35507155](http://pl.wikipedia.org/w/Index.php?title=Audi_Q5&oldid=35507155). Podany cytat zawiera informacje o: tytule artykułu, rodzaju nośnika (on-line), wydawnictwie (Wikipedia), dacie utworzenia cytowanej wersji strony (2013-03-16 01:39), dacie i sposobie dostępu do przytaczanej informacji (2013-07-05 12:31, w Internecie) oraz adres URL wersji strony (jej numer to 35507155).

Korzystnie jest, gdy oprócz cytatu podaje się także źródło, na podstawie którego dana informacja znalazła się w Wikipedii. W analizowanych uzasadnieniach jest to niezwykle rzadkie zjawisko. Zdarzyło się jednak, że Inspektor Nadzoru Budowlanego podał źródło, z którego czerpali autorzy Wikipedii redagując definicję altany.

Co do pozostałej części treści uzasadnień wyroków sądów administracyjnych, tj. w zakresie wyjętym spod ochrony prawnoautorskiej, można zauważyć częstą praktykę kopiowania fragmentów uzasadnień decyzji administracyjnych i wyroków I instancji. Dokonuje się ona w ramach spełnienia wymagań art. 141 § 4 p.p.s.a. Należy żywić nadzieję, że ustawodawca mając na uwadze, że kopiowane fragmenty stanowią informację publiczną, zobowiąże organy postępowania (zarówno sądownoadministracyjnego, jak i administracyjnego) do oznaczania pochodzenia omawianych fragmentów, analogicznego do oznaczania cytatów.

³⁷ <http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Specjalna%3ACytuj> [dostęp: 16.06.2013].

7. Ciemna liczba

268 jest jedynie liczbą orzeczeń, w których wystąpiły *expressis verbis* ciągi znaków „Wikipedi” „-a”, „-i”, „-ę” itd. Nieznana jest liczba orzeczeń, w których znalazły się informacje zaczerpnięte z Wikipedii, lecz nieopatrzone informacją o źródle pochodzenia. O tym, że takie zjawisko istnieje, przekonuje orzeczenie NSA³⁸, w którym znalazł się fragment wspominający o Wikipedii w kontekście: „w odpowiedzi na skargę powołano po prostu definicję pojęcia algorytm stosowanego w matematyce i informatyce zaczerpniętą zapewne łącznie z zawartym tam przykładem algorytmu w życiu codziennym – przepis kulinarny z encyklopedii, np. popularnej Wikipedii – <http://pl.wikipedia.org/Wiki/Algorytm>”. W nagłówku wyroku podana jest sygnatura powiązanego wyroku WSA w Warszawie, w uzasadnieniu którego czytamy: „algorytm, wpływający na wysokość przyznanej dotacji, był – jak podaje organ – rozumiany jako skończony, uporządkowany ciąg zdefiniowanych czynności, koniecznych do wykonania pewnego rodzaju zadań”³⁹. Zasadniczo każda zmiana zasobów Wikipedii jest publicznie dostępna, dlatego łatwo sprawdzić, że zanim zapadł ów wyrok, wikipedyści definiowali algorytm następująco: „w matematyce oraz informatyce skończony, uporządkowany ciąg jasno zdefiniowanych czynności, koniecznych do wykonania pewnego rodzaju zadań”⁴⁰. Nie ulega więc wątpliwości, że wspomniany organ (Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego) zacytował definicję algorytmu podaną w Wikipedii. Z samej treści uzasadnienia nie można dojść, czy to Minister, czy WSA zaniechał podania źródła i autorów tej informacji oraz wydzielenia jej cudzysłowami, czym naruszył warunki korzystania z prawa cytatu.

Tę nieznaną (i nigdy niedającą się dokładnie określić) liczbę nierzetelnego wykorzystania Wikipedii nazywam „ciemną liczbą wykorzystania”. Kwestia ta może być przyczynkiem do następnych badań, poświęconych wykorzystaniu Wikipedii przez organy administracji publicznej.

8. *Circulum in probando*

Uzasadnienie nie jest objęte ochroną prawnoautorską, należy do tzw. domeny publicznej na mocy art. 4 ust. 2 pr. aut., a to z kolei oznacza, że jako że jego status prawny nie

³⁸ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 lutego 2013 r., II GSK 2199/11, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/CB8737D020> [dostęp: 8.06.2013].

³⁹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 27 lipca 2011, II SA/Wa 835/11, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/D795357D50> [dostęp: 8.06.2013].

⁴⁰ <http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Algorytm&oldid=27284198> [dostęp: 8.06.2013].

pozostaje w sprzeczności z postanowieniami licencji *Creative Commons* Uznanie autorstwa. Na tych samych warunkach 3.0 Polska, jego treść może zostać wykorzystana w Wikipedii.

O ile znikome szanse dla powstania błędu *circuli in probando* są w przytoczonym przypadku algorytmu, o tyle problem może pojawić się w hasłach prawniczych w Wikipedii, których autorzy byliby przekonani, że zgodnie z zasadą weryfikowalności podają na poparcie zamieszczanych przez siebie informacji przypis do wiarygodnego, publicznie udostępnionego źródła, jakim byłby wyrok, w uzasadnieniu którego wykorzystano (niezgodnie z zasadami cytowania) materiały z innej strony w Wikipedii. W takiej sytuacji powstaje wątpliwość, który materiał jest rzeczywiście źródłowy.

Podsumowanie

Wykorzystanie Wikipedii w orzecznictwie sądów administracyjnych utrwala się i jak do tej pory nie pojawiły się czynniki, które mogłyby powstrzymać ten trend. Decydujący wydaje się tu mechanizm „wiki wiki”, odpowiadający postulatowi ekonomiki procesowej.

Wikipedia jest wykorzystywana jako środek i źródło dowodowe – najczęściej w sprawach z zakresu prawa podatkowego, budowlanego i własności przemysłowej. Uczestnicy postępowania sądowoadministracyjnego podchodzą do kwestii czerpania z Wikipedii w sposób ambiwalentny. Choć w ostatnim czasie pojawia się coraz więcej kontrowersji, to mają miejsce także przykłady preferowania Wikipedii w stosunku do dorobku doktryny prawa. Ponadto można zauważyć oznaki braku znajomości fundamentów Wikipedii, które czynią ją encyklopedią, wśród uczestników postępowań, czym narażają się oni na dodatkową krytykę lub wykazują ignorancję graniczącą z uleganiem stereotypom. Treść uzasadnień wyroków obnaża nieumiejętność poprawnego cytowania, ale także – przez nieuszanowanie autorskich praw osobistych wikipedystów – nie wyklucza tezy, że uczestnicy postępowania nie są świadomi, że treści Wikipedii są przedmiotem praw autorskich.

Należy rozważyć możliwość wprowadzenia obowiązku wyraźnego wyodrębnienia i oznaczania pochodzenia fragmentów materiałów urzędowych, wykorzystanych w treści uzasadnień wyroków sądów administracyjnych, które to materiały są przecież przedmiotem informacji publicznej.

Streszczenie

Temat stanowi kontynuację prac poświęconych wykorzystaniu Wikipedii w sądownictwie; ten artykuł poświęcono wykorzystaniu Wikipedii w orzecznictwie sądów administracyjnych. Poddano analizie uzasadnienia wyroków zaczerpniętych z bazy orzeczeń NSA, w których występował ciąg znaków „Wikipedia” (i podobne, odmienione formy tego słowa). Wikipedia jest wykorzystywana przez sądy administracyjne, organy administracji publicznej, strony postępowań, a także przez biegłych jako źródło informacji specjalistycznych, notoryjnych i słownikowych; stanowi ponadto przedmiot dowodu. Zwrócono uwagę na wybrane budzące wątpliwości przykłady wykorzystania Wikipedii, niewłaściwy sposób cytowania Wikipedii oraz na nieznaną liczbę sytuacji, w których skorzystano z Wikipedii bez przywoływania źródła informacji.

Summary

This article deals with the Wikipedia usage in the decisions of the Polish administrative courts. The text analyzes the grounds for the judgments taken from the Administrative Courts of Poland Judgements Database that include ‘Wikipedia’ (and similar altered form of this word). Wikipedia is used by judges in administrative courts, public authorities, litigant parites, and by experts as well. It is a source of technical information, common knowledge and a dictionary. It is also a subject matter to be proved. The article refers to many examples of questionable Wikipedia usage, the improper way of Wikipedia citation and multiple situations in which Wikipedia was used without invoking the proper source.

Bibliografia

- J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie*, Warszawa 2010.
- K. Dąbrowski, S. Grabarczuk, *223 orzeczenia z Wikipedią. Wykorzystanie internetowej encyklopedii Wikipedia w uzasadnieniach wyroków sądów polskich* [w:] „Rozprawy z zakresu nauk prawnych” 2012, t. 3.
- K. Gienas, komentarz do art. 29 pr. aut. [w:] *Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Komentarz*, red. E. Ferenc-Szydełko, Warszawa 2011.
- J. Giles, *Internet encyclopaedias go head to head*, „Nature” 2005, 438.
- R. Glott, P. Schmidt, R. Gosh, *Wikipedia Survey – Overview of Results*, 2010.
- R. Kędziora, *Ogólne postępowanie administracyjne*, Warszawa 2012.

Słowa kluczowe: Wikipedia, środki dowodowe, prawo cytatu, postępowanie podatkowe, dostęp do informacji publicznej

Keywords: Wikipedia, the evidence, the right to quo te, tax proceedings, access to public information

Szymon Grabarczuk jest studentem prawa stacjonarnego UMCS i członkiem Studenckiego Koła Naukowego Prawników UMCS. Jest także członkiem Stowarzyszenia Wikimedia Polska, administratorem polskojęzycznej Wikipedii i arbitrem Komitetu Arbitrażowego Wikipedii, organu ostatniej instancji, wydającego werdykty w sprawach najpoważniejszych konfliktów między wikipedystami.